

BİLGİ NOTU

REKABET KURUMU – ÇİMENTO SEKTÖR ARAŞTIRMASI

Çimento sektörü, rekabet ihlali iddiası ile çok sayıda şikayete konu olan ve Rekabet Kurumu ("**Kurum**") tarafından sıklıkla ön araştırma ve soruşturma yapılan sektörlerden biri konumundadır. Özellikle son beş yıl içerisinde gerek Kurum'a yapılan başvuru sayısının gerekse de Kurum tarafından yapılan inceleme sayısının artmasıyla birlikte çimento sektörüne ilişkin idari yaptırımların da arttığı gözlemlenmiştir.

Bu kapsamda şikayetlere istinaden Kurum tarafından yapılan incelemeler şikayet konusu ile sınırlı kaldığından, sektördeki pazar yapısına ve oyuncuların davranışlarına ilişkin daha genel bir analiz yapılması ihtiyacı doğmuştur. Bu itibarla Kurum 8.5.2014 tarihinde bir inceleme başlatmış ve 2.11.2016 tarihinde çimento sektör araştırmasına ilişkin raporunu yayınlamıştır.

Raporda gri çimento ürünü ile sektörüne dair genel bilgiler verilmiş ve sektörün rekabetçi dinamikleri değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, ekonomik ve yasal boyutlarıyla çimento sektörüne girişin kolay olmadığı ve yüksek yatırım ve taşıma maliyetleri sebebiyle sektörün **oligopolistik bir pazar yapısına** sahip olduğu tespitine yer verilmiştir. Ayrıca nakliyesi oldukça maliyet gerektiren bir ürün olması sebebiyle ürünün satılabildiği bölgenin bir **hinterland oluşturan** belli bir uzaklığı geçemediği belirtilmiştir.

Raporda Türkiye genelinde çimento sektörünün rekabete ilişkin göstergelerinin detaylı istatistiksel analizi yapılmış olup, bu analizin **şehir, teşebbüs, ürün ve müşteri bazında ne derece farklılaştığı** ortaya koyulmuştur. Ayrıca sektördeki **fiyat artış ve azalmalarının, maliyet ve talep değişimleri ile ilişkisi** incelenmiştir ve sektördeki **oyuncuların fiyatlama konusundaki davranış türleri** analiz edilmiştir. Son olarak, sektördeki oyuncuların **rekabetçi piyasadan beklenen fiyat-etkinlik ilişkisine** uygun davranıp davranmadığı değerlendirilmiştir.

Farklı metodlar kullanılarak yapılan analizler ışığında, özetle, çimento sektörüne ilişkin aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

- ◆ Sektördeki fiyat artışları çoğunlukla enflasyonun üzerinde seyretmiştir ve çimento fiyatlarının maliyet veya talep ile doğrudan bağlantılı hareket ettiği sonucuna ulaşılamamıştır.
- ◆ Pazarın yapısı, firma davranışları ve ilgili rekabet göstergeleri (*teşebbüslerin satış yaptıkları şehir sayısı, teşebbüslerin şehir bazında satış payları, ürün farklılıkları, ürün bazında fiyat hareketleri, hangi müşterilerin kitlesinin hangi ürün grubunu tercih ettiği, müşterilerin kaç farklı teşebbüsten alım yaptığı vs.*) şehir, ürün ve müşteri bazında farklılık göstermekte olup bu farklılıklar yıllar içerisinde durağan kalmıştır.
- ◆ Sektörde son yıllarda gözlenen fiyat seviyeleri, genelde oligopolistik rekabetten beklenebilecek fiyat seviyelerinin üzerinde seyretmektedir.

Sonuç itibariyle, çimento sektörü, oligopolistik, fiyat seviyelerinin yüksek seyrettiği ve durağan bir pazar yapısına sahiptir.

Kurum, değerlendirmesinde özellikle kendisine iletilen şikayet dilekçelerinde yer alan **yüksek fiyat artışı** ve **bölge paylaşımı** iddiaları üzerinde durmuştur. Fiyat artışı kapsamında, çimento satış fiyatı ile mevsimsellik, talep, maliyet gibi unsurlar arasında doğrudan bir bağlantı bulunamamıştır. Yapılan simülasyonlar sonucunda pazardaki oyuncuların çoğunun “bölgede birlikte kar maksimizasyonu” davranışı ile hareket ettiği tespit edilmiştir. Bu hususta Kurum, sektörde faaliyet gösteren teşebbüslerin üretim etkinlik (efficiency) düzeylerini attırmaları gerektiğini belirtmiştir.

Bölge paylaşımı konusunda ise Kurum, sektörün olması gereken rekabetçi düzeyden daha geride olduğunu ifade etmiştir. Bu kanıya, teşebbüslerin satış hacimlerinin ülke genelindeki dağılımının sebep olduğu belirtilmiştir ve pazarın yaklaşık %50'sine beş teşebbüsün hakim olmasının rekabetçi dinamiklerin etkili bir şekilde işlemediğinin bir göstergesi olduğuna yer verilmiştir.

Sonuç olarak Kurum, yapılan inceleme sonrasında çimento sektöründe rekabet hukuku açısından kat edilmesi gereken uzun bir yol olduğunu ve rekabet olgusunun sektördeki bütün oyuncular tarafından anlaşılmasının büyük önem arz ettiğini belirtmiştir.